

---

goede docenten waren, zij moesten ook beschikbaar zijn als geestelijk leidsman.

Een aantal van hen was trouwens ook buiten de seminariemuren actief: als (hoofd)redacteur van een tijdschrift of als bestuurslid/geestelijk adviseur van een katholieke organisatie of vereniging. Met de daar opgedane ervaringen verrijkten zij soms hun onderwijs. Het maatschappelijk isolement, waarin de seminaristen zich gedurende een groot aantal jaren bevonden, werd zo, zij het indirect, enigszins doorbroken. Dat was ook wel nodig. De priesters, die na een opleiding, bestaande uit zes jaar humaniora, twee jaar filosofie en vier jaar theologie, een functie in de zielzorg kregen, moesten immers mee leiding geven aan het voortgaande proces van katholieke herleving in ons land. Niet alleen als geestelijk leider, maar ook als sociaal-cultureel voorman. Klaarblijkelijk bevatte het onderwijsprogramma op de diverse groot- en kleinseminaries ook voldoende elementen om aan laatstgenoemd aspect van het beroepsprofiel van de priester-zielzorger recht te doen. Of was het toch eerder de creatieve wijze, waarop in elk geval een aantal professoren met dat onderwijsprogramma is omgegaan? Verder onderzoek is nodig om op deze vraag een bevredigend antwoord te geven.